Door: Herman Hellemans en Jan Schutte

‘Raadhuis Vleuten’, bijna 100 jaar ontmoeten en verbinden van mensen (2)

Iedereen kent wel ‘het monumentale gebouw’ tegenover de Rooms-Katholieke St. Willibrordkerk in Vleuten. Een pand met een rijke historie en altijd gericht op het ontmoeten en verbinden van mensen. Wat gebeurt er op dit moment in dit gebouw en wat is er allemaal in gebeurd in die bijna 100 jaar? In een drieluik geven wij een overzicht wat er allemaal in dit bijzondere gebouw heeft plaats gevonden. Het eerste deel betrof de beginperiode 1928-1940 (zie nr.4 december 2020). Nu deel 2: de periode 1940-1965.

Oorlogsjaren

Over de oorlogsperiode is niet veel bekend. Een mooi verhaal uit deze periode is van Jaap van Veen die beschrijft dat hij als kind met zijn ouders op de fiets zonder banden op doortocht was, nadat ze uit Arnhem waren gevlucht: “In de avond [van de herfst 1944, red.] komen we in Vleuten aan en hier worden we hartelijk verwelkomd. Het was tegen spertijd, zeven uur ’s avonds. We kloppen aan bij een kerk en worden ondergebracht in het patronaatsgebouw. Hier is een kamer met stro waar we kunnen slapen. Geen verwarming, geen kook- en geen wasgelegenheid, alleen een WC die er niet fris uitziet. Nu zijn we echt vluchtelingen naar wie niemand omkijkt! We blijven de nacht en gaan dan verder te voet naar Woerden.” Een actueel thema zou je zeggen. Al eerder, in 1934, was het gebouw tijdelijk noodkerk geweest omdat de St. Willibordkerk werd verbouwd. De benedenzaal van het gebouw zou in 1944 verhuurd worden aan de tuinbouwschool nadat het kerkbestuur hiertoe had besloten op 6 mei 1944.

Na de oorlog wordt ter gelegenheid van Bevrijdingsdag elk jaar gezamenlijk gegeten in het gebouw. Hier ontstaat het woord: ‘eenpansmaaltijd’. Deze traditie wordt nog lang voortgezet. Er is een foto uit 1970 gevonden waar men gezamenlijk de eenpansmaaltijd geniet.

Afbeeldingen:

0: Luchtfoto van Vleuten met onderin de Bottensteinweg en boerderij Puntenburg, daarboven het Verenigingsgebouw (nu Raadhuis Vleuten) aan de Pastoor Ohllaan, recht tegenover de RK-kerk. Naast de kerk de VGLO-school, daarnaast de Pastoor Ohlschool nog in zijn kleinste vorm. Achter beide scholen de rolschaatsbaan met daarachter de kleuterschool Het Kleuter Paradijs. Links bovenin gebouwen behorende bij het Oude Raadhuis met daarnaast huisjes aan de Vinkenbuurt (gesloopt begin jaren 60). Erachter staat de Torenpleinschool en geheel rechts bovenaan zien we nog het gymnastiekgebouw dat ook nu nog steeds als adres heeft Schoolstraat 13. Hier is nog te zien waarom! De foto dateert uit 1967, fotograaf K.B. Nanning.

1: Eerste luchtfoto van het Verenigingsgebouw Vleuten met nonnetjes in de tuin

2: Op doortocht in de oorlog, evacuatie 1944 (foto: Jaap van Veen)

3: De eenpansmaaltijd op Bevrijdingsdag (5 mei 1970, foto: J.P.M. Versteeg)

4

Afbeeldingen:

4: Parade tijdens Koninginnedag ter ere van Wilhelmina, 31 augustus 1946 (foto: Leonarda Carpay)

4a: Klassenfoto van de Willibrordusschool voor de kleine zijdeur van het Verenigingsgebouw in 1946. Staand vlnr: Jan Miltenburg, Thea Blom, Riet van Lent, meester Teunissen, Nel Goes, Riet van den Tempel, Wim van Batenburg. Zittend: Piet Oostrom, Luuk Vulto, Wil van Rijnsoever, Bertus Wieman, Cor de Rooij, Joop Wibbeke, Theo van de Bilt, Gert Miltenburg, Herman Colijn, Theo van Rijnsoever.

5: Cabaret in de jaren '50 (foto: Tinie Verheul-Wolswijk)

6: Toneel eind jaren '50, let op de kachel + pijp vóór het toneel (foto: Elly van Groeningen – Mocking

4a

De jaren 50 van de Raadzaal, Uitleenbibliotheek en dependance van de St. Willibrordschool

Op 1 december 1946 wordt het gebouw tijdelijk gepromoveerd tot Raadzaal bij gelegenheid van de installatie van de nieuwe burgemeester van Vleuten-De Meern, de heer Johan van der Heide. De Roomsch Catholieke Uitleenbibliotheek is jarenlang gevestigd geweest in een van de kamers van het Vereenigingsgebouw. In de oorlog is een groot deel van de boeken verloren gegaan. Meester Van Oostwaard heeft nog geprobeerd restanten te redden. Vanaf 23 december 1954 werd de R.K. Uitleenbibliotheek officieel "Boekhuys De Pomp" gedoopt en in de Broederschapshuisjes ondergebracht.

In de jaren 50 wordt de bovenverdieping van het gebouw tijdelijk door de St. Willibrordusschool in gebruik genomen met Piet Teunissen, Ben Haarhuis en meester Adriaan van Oostwaard als leraren. Het waren de lagere schoolklassen 4 en 5 van deze school die eerst aan de Schoolstraat, later aan de Kennedylaan stond, die hier destijds les kregen. De babyboom had voor veel kinderen gezorgd en de St. Willibrordusschool was te klein geworden.

Henny Smorenburg en Herman van den Tempel, die als leerlingen die periode hebben meegemaakt, vertelden met een glimlach, dat de pakken en zakken snoep van Zwarte Piet en Sinterklaas begin december op zolder lagen van het Gebouw. De kinderen van de klas van meester Van Oostwaard vonden op een onbewaakt moment feilloos de weg hiernaartoe!

Meester Van Oostwaard was naar eigen zeggen nog wel eens met de beheerders Piet en Marie Boeijen 'in gesprek'. De schoolmeester moest de kinderen soms beneden weghalen, omdat ze bij binnenkomst in het gebouw direct aan het werk waren gezet door beheerder en barman Piet (tevens koster van de kerk), terwijl ze eigenlijk in de klas moesten zitten...

5

Een grappig historisch feit is dat Pastoor Ohl bij zijn komst in Vleuten [in 1904, red.] geld aantrof dat door zijn voorganger, pastoor Klaver, was bijeengebracht voor een op te richten R.K. school. Pastoor Ohl vroeg al op 4 mei 1919 aan de Aartsbisschop dit geld te mogen gebruiken voor de bouw van een patronaatsgebouw. De Aartsbisschop willigde dit verzoek niet in en de gelden moesten teruggestort worden in de kerkkas. Uiteindelijk kwam er dus in 1928 toch een patronaatsgebouw.

'De brooduitdeling': fabrieksbrood

Er waren in de naoorlogse jaren twee bakkers in Vleuten: Bakker van Dijk en Bakker Luit Griffioen (voorloper van bakkerij van Munster en de huidige bakkerij Akkermans). In de zomer was er de zogenaamde 'Brooduitdeling' in het Gebouw vanuit de 'broodfabriek', omdat beide bakkers ieder jaar tegelijkertijd op zomervakantie waren. Er was toen nog geen diepvries, dus het moest vers worden gebracht. Waarom de bakkers niet om en om op vakantie gingen heeft niemand nog echt kunnen uitleggen.

Diverse activiteiten

Ook in deze naoorlogse periode was er de 'De raad van overleg', met meester Van Oostwaard als secretaris. Er waren veel verenigingen en activiteiten en dat vereiste veel afstemming tussen de voorzitters van de verenigingen om hun kalenders van dat jaar te bespreken.

In de jaren 50 werden één keer per jaar de kerkzitplaatsen van de R.K.-kerk verkocht in het Parochiehuis, zoals het gebouw toen ook wel genoemd werd. Lege plekken in de kerk werden stiekem ingenomen als men wist dat een zitplaats niet werd bezet.

In die tijd was pastoor J.H. Beutener de pastoor. In de grote zaal werd aan de jeugd seksuele voorlichting gegeven door huisarts Fizaan en Pastoor Beutener. Een mooie anekdote over Pastoor Beutener was dat hij 's morgens een van de meisjes begroette met de woorden: "zo, nachtuil", nadat zij de avond ervoor rond half twaalf was thuisgekomen. Hoe hij hier achter was gekomen, is nooit bekend geworden. De winters waren in die tijd koud en het riviertje de Wetering bij het gebouw werd nogal eens gebruikt als schaatsbaan. Achter het gebouw was dan de opstapplaats. Markant detail is dat Pastoor Beutener bepaalde of de kinderen ijsvrij kregen! Als de pastoor de grote zaal of de klas binnen kwam, moesten alle kinderen opstaan, naast hun bankje of stoel gaan staan en *'goedemorgen meneer pastoor'* zeggen.

"De pastoor bepaalde of kinderen ijsvrij kregen"

Catechismus

Rond 1948 begonnen de catechismuslessen in het Parochiehuis. De catechismus is de samenvatting van de leer van de Rooms-Katholieke kerk, in de vorm van vragen en antwoorden. De meeste katholieke kinderen in Vleuten kregen godsdienstles in het parochiehuis. Ze maakten kennis met de 'catechismus', het boekje met op de kaft Christus, die je recht in de ogen keek. De pastoor zag erop toe dat je er ook uit leerde en je werd danig overhoord.

6

Musicals en toneel

Het was ook de tijd van toneeluitvoeringen en musicals. Die werden opgevoerd in de grote zaal. De muziekschool gaf elk jaar een uitvoering voor alle kinderen van Vleuten. De fancy fair deed zijn intrede met het rad van avontuur en er was een sneltekenaar die elke keer iemand uit de grote zaal haalde en portretteerde. Een mooi sfeerbeeld uit deze tijd komt uit een passage uit het verhaal van Arnold van Dijk, die zich als kind had ingeschreven om mee te spelen in een toneelstuk in het parochiehuis:

"De oproep in het parochieblad 'Wij Samen' opende voor mij echter perspectieven op een optreden voor een grotere schare toeschouwers. Ik zag een uitverkocht Verenigingsgebouw voor me met een ademloos vanuit het donker toekijkend publiek. Zus H, vier jaar ouder, was ook geïnteresseerd in de toneelvereniging. Dat kwam goed uit, want zonder haar aanwezigheid zou ik van mijn ouders nooit toestemming hebben gekregen om mee te doen. Zo gebeurde het dat H. en ik ons op een doordeweekse avond naar het Verenigingsgebouw begaven voor de eerste repetitie. In het gebouw, schuin tegenover de kerk, was een grote, hoge rechthoekige zaal met een houten vloer. Ik kende de kale zaal van allerlei parochie-activiteiten, zoals de jaarlijkse fancy fair, met het intrigerende rad van avontuur... Niettemin was het spelen zo enerverend dat het woord plankenkoorts 50 jaar na dato bij haar (red.: zus H.) nog altijd het beeld oproept van de planken op het podium van het R.K.- Verenigings-gebouw in Vleuten."

De jaren '60: De Beatles en dansavonden

In de jaren 60 waren er 's avonds veel dansactiviteiten: Het 'Jongerencontact' is daar een voorbeeld van.

Zij organiseerden in die jaren dansavonden in de grote zaal. Vooral op de vrijdagavonden waren destijds veel clubavonden. Voortrekkers waren Gerard van de Broek en Jaap Gondelach.

Het was de tijd van de Beatles en er ontstonden in Vleuten lokale bandjes met popmuziek. De band 'Needy People' (later 'MIND' met Ludo Vermeulen) met Jan Mastwijk als zanger, Wim Jacobs en de zoon van de politieagent Diepeveen als gitaristen was een tijdlang dè Vleutense huisband. Er werd toen driftig gedanst. De stoere haardracht in die tijd was natuurlijk ook 'Beatles'- waardig.
Jules de Corte is er toen ook nog opgetreden met zijn liedje 'Ik zou wel eens willen weten'. De geluidskwaliteit in Het Gebouw liet te wensen over en dat liet Jules de Corte duidelijk merken door aan te geven dat: 'die Vleutense katholieken te biecht moesten en de hervormden de mond moesten spoelen met zeep!' Wat dát met de geluidsapparatuur te maken had maakte hij niet duidelijk. Maar hij trad wel op!

"Beatles-bandjes en Jules de Corte traden op in Het Gebouw"

Behalve bovengenoemde verenigingen en ondernemingen kunnen we nog de volgende activiteiten noemen die in het gebouw plaatsvonden. De rijexamens van autorijschool Arie de Rijk uit Haarzuilens werden er afgenomen. Toneelvoorstellingen van de (R.K.)- Toneelverenigingen St. Willibrord en 'Ons Genoegen', uitvoeringen van en voor de jonge tuinders en het vrouwengilde. We noemen de dansavonden van de jeugdraad. Het carnaval (van KAJ en VKAJ) was komen overwaaien uit het zuiden en werd een vast onderdeel in Het Gebouw. De padvinderij (de latere scouting) kwam op. Gidsen, kabouters (de Theresia groep), verkenners en welpen (Don Bosco- groep) hadden hier hun thuisbasis. Op 10 september 1945 werd overigens die Don Boscogroep (verkenners) opgericht in Het Gebouw.

Het Wit-Gele-Kruis heeft tot 1953 in het gebouw gezeten. Daarnaast waren er o.a. de muziekvereniging St. Gregorius (1947-1967); de fancy fairs; kaartclubs (KAB); hobbyclubs; de Kajotters; de Bruidjes; Het Vrouwengilde; De Ruitervereniging; R.K-Toneelverenigingen 'Ons genoegen' en 'St. Willibrord'; KJTB; KVP; KVGU; Katholiek thuisfront; RK vrouwengemeenschap; Katholiek vrouwelijk jeugdwerk (latere Ecclesia); KAJ (Katholieke Arbeiders Jeugd); Comité van Herwonnen Levenskracht; Vrouwengilde verstandig en gezond; Katholieke Middenstand afd. VTU HZ; ABTB; JBTB tuinders; JBTB Boeren; Laetemur; Jeugdraad parochie Vleuten. etc. Aan verenigingsleven in Vleuten is ook na WO II dus geen gebrek!

Afbeeldingen:

7: 26 januari 1966: Jongerensoos PIT georganiseerd door het 'Jongerencontact' (foto: Tinie Verheul-Wolswijk)

8: 29 december 1966. De band 'Needy People' was de huisband (foto: Tinie Verheul-Wolswijk)

9: 1960: Gidsen van de Theresiagroep tijdens een installatie in 'Het Gebouw' (foto Tinie Verheul- Wolswijk)

10: 1963: bijeenkomst 60 jaar katholiek onderwijs in Vleuten

Boek over 100 jaar ontmoeten en verbinden in 'Het Gebouw'

Joyce en Herman zijn bezig met een boek over de historie van dit bijzondere gebouw en verzamelen hiervoor oude foto's en verhalen. Elke oude foto, elk mooi verhaal, suggesties over Raadhuis Vleuten en zijn voorgangers zijn van harte welkom, met een leuke verrassing als dank. (bel hiervoor Herman Hellemans 06-51204991 of stuur een email naar info@raadhuisvleuten.nl)

Bronnen en dankwoord
Dit artikel is tot stand gekomen door de bijdrage van veel mensen, met dank aan de ontvangen verhalen en foto's van het Utrechts Archief; het archief van het Parochiecentrum; Gemeente Utrecht, afdeling Erfgoed, Alice Gut; Veronique Voorn; Ad van Zoeren; Arnold van Dijk; Jaap van Veen; Nel van Dijk; Lies Staal; Piet Boeijen; Jan Wingelaar; Elly van Groeningen - Mocking; Jasper Vulto; Tinie Verheul- Wolswijk; Nel van Dijk, meester Oostwaard; Herman van den Tempel; Henny Smorenburg; Leonarda Carpay; Kees Rasch; Ad Verhoef; Rob Oostrom; Eef van Rooijen; GroenWest (boekje van Lutske Wijma en Arda, Piet Verlaan, Lilian Verheul); René en Gemma Bouhuijzen; Wim van 't Klooster; het bestuur van Karma en Icarus (Hans van den Berg; Kees van Zijl; Frans van Noordenburg; Paul Roosenstein; Paul Honders; Ad van Zijl); Bert van der Meer; Corrie Horstink-Teunissen en tot slot niet te vergeten, de Historische Vereniging Vleuten-De Meern-Haarzuilens & Leidsche Rijn !

Volgende keer deel 3: Vanaf de jaren 70 jaren met Jongerencentrum Karma en Icarus.

Wordt vervolgd.

■